

Cezary RITTER

**JAN PAWEŁ II I BENEDYKT XVI
O SPRAWIEDLIWOŚCI GOSPODARCZEJ**

Wykaz skrótów

IGP – *Insegnamenti di Giovanni Paolo II* [Città del Vaticano]

XVIII (1995) t. 1, ss. 2054	XXIII (2000) t. 1, ss. 1415
XVIII (1995) t. 2, ss. 1589	XXIII (2000) t. 2, ss. 1463
XIX (1996) t. 1, ss. 1798	XXIV (2001) t. 1, ss. 1607
XIX (1996) t. 2, ss. 1206	XXIV (2001) t. 2, ss. 1376
XX (1997) t. 1, ss. 1799	XXV (2002) t. 1, ss. 1290
XX (1997) t. 2, ss. 1230	XXV (2002) t. 2, ss. 1130
XXI (1998) t. 1, ss. 1669	XXVI (2003) t. 1, ss. 1298
XXI (1998) t. 2, ss. 1483	XXVI (2003) t. 2, ss. 1205
XXII (1999) t. 1, ss. 1660	XXVII (2004) t. 1, ss. 1063
XXII (1999) t. 2, ss. 1396	XXVII (2004) t. 2, ss. 933
	XXVIII (2005), ss. 333.

IB – *Insegnamenti di Benedetto XVI* [Città del Vaticano]

I (2005), ss.1326	IV (2008), t. 1, ss.1280
II (2006), t. 1, ss. 1008	IV (2008), t. 2, ss.1099
II (2006), t. 2, ss.1065	V (2009), t. 1, ss. 1439
III (2007), t. 1, ss. 1405	V (2009), t. 2, ss. 980
III (2007), t. 2, ss. 1065	VI (2010), t. 1, ss. 1160
	VI (2010), t. 2, ss. 1288.

ORpol. – „L'Osservatore Romano” wydanie polskie 1(1980) –

JAN PAWEŁ II

1995

1. *Praca ma służyć człowiekowi* (Homilia podczas Mszy św. w Castelpetroso, 19 III), ORpol. 16(1995) nr 5, s. 11-13; toż: *Il lavoro deve contribuire allo sviluppo dell'uomo e non al soffocamento servile della sua dignità*, IGP XVIII, 1, s. 540-545.

2. Posynodalna adhortacja apostolska *Ecclesia in Africa* o Kościele w Afryce i jego misji ewangelizacyjnej u progu roku 2000 (14 IX), ORpol. 16(1995) nr 10, s. 4-40; toż: *Esortazione apostolica [...] Ecclesia in Africa*, IGP XVIII, 2, s. 373-541.

3. *Dobra stworzone są przeznaczone dla wszystkich ludzi* (Do uczestników XXVIII Konferencji Generalnej FAO, 23 X), ORpol. 17(1996) nr 2, s. 33-34; toż: *L'umanità potrà intraprendere un duraturo cammino di pace solo quando, invece di ammassare armi, provvoderà a fornire a ciascuno il pane quotidiano*, IGP XVIII, 2, s. 928-933.

1996

4. *Człowiek ma prawo do pracy* (Do uczestników drugiej sesji plenarnej Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 22 III), ORpol. 17(1996) nr 6, s. 30-32; toż: *Sino a quando un essere umano sarà sfigurato dalla povertà, sarà l'intera società, in una certa maniera, a restarne ferita*, IGP XIX, 1, s. 591-595.

5. *Praca integralną częścią powołania i misji człowieka* (Do przedstawicieli świata pracy, Como 5 V), ORpol. 17(1996) nr 7-8, s. 20-22; toż: *Favorire il perseguimento di concrete prospettive di solidarietà nei confronti di quanti da voi alla ricerca di un lavoro*, IGP XIX, 1, s. 1149-1155.

6. *O sprawiedliwy podział dóbr ziemi* (Do uczestników światowego spotkania na szczycie Organizacji ds. Wyżywienia i Rolnictwa, 13 XI), ORpol. 18(1997) nr 1, s. 17-18; toż: *Essere numerosi non significa condannarsi a restare senza pane*, IGP XIX, 2, s. 695-700.

7. *Należy postępować drogą solidarności* (Do uczestników międzynarodowego spotkania związków zawodowych, 2 XII), ORpol. 18(1997) nr 2, s. 48-49; toż: *Percorrere la strada della solidarietà di fronte alla pericolosa tendenza alla frammentazione sociale*, IGP XIX, 2, s. 863-865.

1997

8. *Prawo do pracy w świetle Magisterium Kościoła* (Do członków Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 25 IV), ORpol. 18(1997) nr 8-9, s. 39-41; toż: *Il modello di uno stato sociale moderno resta manifestazione di autentica civiltà e strumento per la difesa dei più poveri*, IGP XX, 1, s. 800-806.

9. *Życie społeczne i praca w świetle wiary* (Homilia podczas Mszy św. w Legnicy, 2 VI), ORpol. 18(1997) nr 7, s. 20-22; toż: *La Chiesa continua nella missione di Cristo, di portare al mondo una nuova giustizia*, IGP XX, 1, s. 1350-1358.

10. *Nauczanie społeczne Kościoła w programie nowej ewangelizacji* (Do uczestników europejskiego kongresu poświęconego społecznej nauce Kościoła, 20 VI), ORpol. 18(1997) nr 10, s. 36-37; toż: *Attraverso la dottrina sociale, la Chiesa pone al travagliato Continente Europeo la questione della qualità morale della sua civiltà*, IGP XX, 1, s. 1551-1554.

11. *W człowieku ubogim widział obraz Boga* (Homilia podczas Mszy św. beatyfikacyjnej Fryderyka Ozanama, Paryż 22 VIII), ORpol. 18(1997) nr 10, s. 21-23; toż: *Servire è la via della santità*, IGP XX, 2, s. 172-177.

12. *Sprawiedliwość każdego człowieka źródłem pokoju dla wszystkich* (Orędzie na XXXI Światowy Dzień Pokoju, 8 XII), ORpol. 19(1998) nr 1, s. 4-8; toż: *Dalla giustizia di ciascuno nasce la pace per tutti*, IGP XX, 2, s. 949-959.

1998

13. *Poszanowanie praw człowieka częścią integralną każdej kultury* (Do uczestników I Światowego Kongresu poświęconego Duszpasterstwu Praw Człowieka, 4 VII), ORpol. 19(1998) nr 12, s. 28-29 toż: *La persistenza della povertà estrema che contrasta con l'opulenza di una parte delle popolazioni è oggi un autentico scandalo in un mondo segnato da grandi progressi umanistici e scientifici*, IGP XXI, 2, s. 18-23.

1999

14. *Ludzki kapitał i moralne wartości* (Do uczestników V Zgromadzenia Ogólnego Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 6 III), ORpol. 20(1999) nr 5-6, s. 54-55; toż: *Dare ai giovani una nuova fiducia e una nuova speranza sostenendone l'inserimento nel mondo del lavoro*, IGP XXII, 1, s. 473-478.

15. *Zrównoważony rozwój* (Do członków Papieskiej Akademii Nauk, 12 III), ORpol. 20(1999) nr 5-6, s. 56-57; toż: *Affinché il pianeta sia abitabile in futuro, occorre fermare una ricerca infinita e sfrenata di beni materiali*, IGP XXII, 1, s. 511-515.

16. *Świat pracy potrzebuje ludzi prawego sumienia* (Homilia podczas Liturgii Słowa, Sosnowiec 14 VI), ORpol. 8(1999) nr 8, s. 93-95; toż: *Il mondo del lavoro ha bisogno di uomini di retta coscienza. Il mondo del lavoro attende dalla Chiesa il servizio della coscienza*, IGP XXII, 1, s. 1356-1362.

17. *Problemy zadłużenia międzynarodowego krajów ubogich* (Audiencja generalna, 3 XI), ORpol. 21(2000) nr 1, s. 3; toż: *Impegno per la riduzione del debito internazionale dei paesi poveri*, IGP XXII, 2, s. 698-701.

18. *Ekonomia i zdrowie* (Do uczestników XIV Międzynarodowej Konferencji Papieskiej Rady ds. Duszpasterstwa Służby Zdrowia, 19 XI), ORpol. 21(2000) nr 2, s. 44-45; toż: *Nessuno si senta escluso dalla cura a lui dovuta nel rispetto dell'uguale dignità di ciascuno*, IGP XXII, 2, s. 959-962.

2000

19. *Praca służy Bogu, człowiekowi i społeczeństwu* (Homilia podczas Mszy św. z okazji Jubileuszu Ludzi Pracy, 1 V), ORpol. 21(2000) nr 6, s. 36-38; toż: *Solidarietà e partecipazione sono la necessaria garanzia etica perché le persone e i popoli non siano strumenti, ma protagonisti del lavoro futuro*, IGP XXIII, 1, s. 714-718.

20. *Potrzebna jest globalizacja solidarności* (Do ludzi pracy, 1 V), ORpol. 21(2000) nr 6, s. 38-39; toż: *Occorre globalizzare la solidarietà*, IGP XXIII, 1, s. 719-723.

21. *Rozwój, globalizacja, dobro człowieka* (Do przedstawicieli związków zawodowych i przedsiębiorców, 2 V), ORpol. 21(2000) nr 6, s. 39-40; toż: *Politica ed economia determinino progetti che abbiano come scopo la remissione o almeno la diminuzione del debito pubblico dei Paesi poveri*, IGP XXIII, 2, s. 724-727.

22. *Kultura ludzi pracy musi pozostać kulturą solidarną* (List do uczestników zgromadzenia generalnego Światowego Ruchu Chrześcijańskich Ludzi Pracy, 7 V), ORpol. 21(2000) nr 9, s. 9-10; toż: *È necessario tendere alla globalizzazione della solidarietà e alla mondializzazione senza tuttavia emarginare persone e popoli*, IGP XXIII, 1, s. 790-794.

23. *O solidarność z głodującymi* (Przesłanie do dyrektora generalnego FAO z okazji Światowego Dnia Wyżywienia, 4 X), ORpol. 22(2001) nr 1, s. 8-9; toż: *Liberare*

dalla fame le centinaia di milioni di esseri umani tuttora vittime del flagello della denutrizione, IGP XXIII, 2, s. 535-537.

2001

24. *Globalizacja i etyka* (Do uczestników VII Sesji Plenarnej Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 27 IV), ORpol. 22(2001) nr 6, s. 42-43; toż: *L'etica richiede che i sistemi si adattino alle esigenze dell'uomo e non che l'uomo venga sacrificato per la salvezza del sistema*, IGP XXIV, 1, s. 779-802.

25. *Należy wprowadzić w życie nowe formy solidarności* (Przesłanie do uczestników międzynarodowej konferencji nt. „Praca jako klucz do kwestii społecznej”, 14 IX), ORpol. 22(2001) nr 11-12, s. 6-8; toż: *Di fronte ai cambiamenti indotti dalla globalizzazione produttiva vanno immaginate e costruite nuove forme di solidarietà*, IGP XXIV, 2, s. 306-310.

26. *Aby wszyscy mieli chleb* (Przesłanie do dyrektora generalnego FAO z okazji Światowego Dnia Wyżywienia, 16 X), ORpol. 23(2002) nr 3, s. 7-8; toż: *Urgono risposte adeguate alla domanda di giustizia che si leva da quanti sono colpiti dal grave flagello della fame*, IGP XXIV, 2, s. 564-566.

2002

27. *Polska wieś i zjednoczona Europa* (Do delegacji Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, 11 I), ORpol. 23(2002) nr 4, s. 53-54; toż: *La campagna polacca possa entrare con dignità, benessere materiale e spirituale ricchezza nelle strutture dell'Europa unita*, IGP XXV, 1, s. 39-41.

28. *Wychowywać do solidarności* (Do uczestników VIII Zgromadzenia Ogólnego Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 11 IV), ORpol. 23(2002) nr 6, s. 28-29; toż: *Educare alla solidarietà*, IGP XXV, 1, s. 535-538.

29. *Wierni wartościom demokracji i moralności* (Do uczestników konferencji Chrześcijańskich Stowarzyszeń Pracowników Włoskich, 27 IV), ORpol. 23(2002) nr 7-8, s. 45-46; toż: *Laici fedeli alla Chiesa, ai lavoratori, ai valori democratici*, IGP XXV, 1, s. 635-637.

30. *O nowy styl solidarności* (Do burmistrzów uczestniczących w „Globalization Conference”, 13 V), ORpol. 23(2002) nr 10-11, s. 27; toż: *Promuovere un movimento generale di solidarietà fra tutti i settori della popolazione, prestando un'attenzione speciale ai deboli e agli emarginati*, IGP XXV, 1, s. 731-732.

31. *Ekoturystyka kluczem do właściwego rozwoju* (Orędzie na XXIII Światowy Dzień Turystyki 2002, 24 VI), ORpol. 23(2002) nr 9, s. 56-57; toż: *La sfrenata bramosia di accumulare ricchezze impedisce di ascoltare l'allarmante grido di povertà di popoli interi*, IGP XXV, 1, s. 1045-1049.

32. *Ludzkość wobec tragedii głodu i niedożywienia* (Przesłanie z okazji Światowego Dnia Wyżywienia, 13 X), ORpol. 24(2003) nr 1, s. 4-5; toż: *È urgente riaffermare l'imperativo morale della solidarietà di fronte alle umane tragedie della fame e della malnutrizione*, IGP XXV, 2, s. 469-471.

2003

33. *Wszelkimi siłami walczyście z nędzą i głodem* (Przesłanie z okazji 25. rocznicy powstania Międzynarodowego Funduszu Rozwoju Rolnictwa, 19 II), ORpol. 24(2003)

nr 4, s. 32-33; toż: *L'azione internazionale multilaterale si configura come fattore decisivo per quella pace che è la più profonda aspirazione dei popoli nell'ora presente*, IGP XXVI, 1, 239-242.

34. *Bądźcie obrońcami człowieka i jego praw* (Do Krajowej Federacji Kawalerów Orderu Pracy we Włoszech, 22 II), ORpol. 24(2003) nr 4, s. 54-55; toż: *Siate i paladini di un "dovere" universale: collaborare allo sviluppo di tutto l'uomo e di ogni uomo*, IGP XXVI, 1, s. 258-259.

35. *Globalizacja a dobro całej rodziny ludzkiej* (Do uczestników IX Sesji Plenarnej Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 2 V), ORpol. 24(2003) nr 10, s. 29-30; toż: *Cibo, casa, lavoro, pace, sviluppo e giustizia per tutti: solo raggiungendo questi obiettivi si potrà valutare il vero successo della globalizzazione*, IGP XXVI, 1, s. 641-643.

36. *Turystyka jako narzędzie walki z ubóstwem oraz źródło pracy i ładu społecznego* (Orędzie na XXIV Światowy Dzień Turystyki 2003, 11 VI), ORpol. 24(2003) nr 9, s. 54-55; toż: *Il turismo: elemento propulsore di lotta contro la povertà, per la creazione di impieghi e l'armonia sociale*, IGP XXVI, 1, s. 931-934.

2004

37. *Oddajcie wasze talenty na służbę Bogu, bliźniemu i dobru wspólnemu* (Przesłanie do uczestników konferencji nt. „Przedsiębiorca. Odpowiedzialność społeczna i globalizacja”, 3 III), ORpol. 25(2004) nr 5, s. 10; toż: *Una sana globalizzazione può contribuire all'unità della famiglia umana e rendere possibili forme di cooperazione economiche, sociali e culturali*, IGP XXVII, 1, s. 287-289.

37. *Potrzeba nowej „wyobraźni miłosierdzia”* (Przesłanie do uczestników międzynarodowego seminarium poświęconego ubóstwu i globalizacji, 5 VII), ORpol. 25(2004) nr 10, s. 4; toż: *Elaborare modi sempre più efficaci per ottenere una distribuzione più equa delle risorse del mondo*, IGP XXVII, 2, s. 13-14.

38. *Solidarny rozwój jako narzędzie walki z głodem i niedożywieniem* (Przesłanie z okazji Światowego Dnia Wyżywienia, 15 X), ORpol. 26(2005) nr 1, s. 18-19; toż: *Uno sviluppo realmente solidale per contribuire a liberare l'umanità dal flagello della fame e della denutrizione*, IGP XXVII, 2, s. 415-418.

2005

39. *Wyzwania stojące przed ludzkością: życie, chleb, pokój i wolność* (Do korpusu dyplomatycznego, 10 I), ORpol. 26(2005) nr 3, s. 21-24; toż: *La vita, il pane, la pace, la libertà: le grandi sfide dell'umanità di oggi*, IGP XXVIII, s. 25-32.

BENEDYKT XVI

40. *Aby każdy miał zapewniony chleb powszedni* (Przesłanie do dyrektora generalnego FAO z okazji Światowego Dnia Wyżywienia, 12 X), ORpol. 27(2006) nr 2, s. 10-11; toż: *La Chiesa incoraggia un vero dialogo delle culture per aumentare la capacità di nutrire la popolazione mondiale nel rispetto della biodiversità*, IB I, s. 656-658.

2006

41. *Praca a duchowość człowieka* (Homilia podczas Mszy św. w uroczystość św. Józefa Oblubieńca NMP, 19 III), ORpol. 27(2006) nr 6-7, s. 58-59; toż: *Santificarsi attraverso il proprio lavoro*, IB II, 1, s. 331-334.

2007

42. *Dobro należy czynić dobrze* (Przemówienie w jadłodajni Caritasu w Rzymie, 4 I), ORpol. 28(2007) nr 3, s. 25-26; toż: *Dalla grotta di Betlemme si diffonde un annuncio che vale per tutti: Gesù ci ama e ci insegna ad amare*, IB III, 1, s. 16-18.

43. *Miłość bliźniego i sprawiedliwość w stosunkach międzynarodowych i między państwowych* (Przesłanie z okazji XIII Sesji Plenarnej Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 28 IV), ORpol. 28(2007) nr 7-8, s. 5-7; toż: *Ambiente, persona umana, valori dello spirito: tre sfide da affrontare con un convinto impegno a servizio della giustizia ispirata della carità*, IB III, 1, s. 741-745.

44. *Przesłanie z okazji Światowego Dnia Wyżywienia* (4 X), ORpol. 28(2007) nr 12, s. 7-8; toż: *L'alimentazione è un diritto universale di tutti gli esseri umani, senza distinzioni né discriminazioni*, IB III, 2, s. 415-417.

2008

45. *Każdy człowiek musi mieć godziwe warunki życia* (Do nowych ambasadorów przy Stolicy Apostolskiej, 29 V), ORpol. 29(2008) nr 7-8, s. 11-12; toż: *Un dovere di giustizia e di solidarietà per la comunità internazionale*, IB IV, 1, s. 883-884.

46. *Potrzebna jest globalizacja solidarności* (Do uczestników kongresu zorganizowanego przez Fundację „Centesimus Annus – Pro Pontefice”, 31 V), ORpol. 29(2008) nr 7-8, s. 15-16; toż: *La sfida oggi è globalizzare la solidarietà*, IB IV, 2, s. 928-930.

47. *Zwalczanie ubóstwa drogą do pokoju* (Orędzie na Światowy Dzień Pokoju 2009, 8 XII), ORpol. 30(2009) nr 1, s. 3-8; toż: *Combattere la povertà, costruire la pace*, IB IV, 2, s. 792-802.

2009

48. *Potrzebny jest umiar i solidarność, aby zwalczyć ubóstwo* (Homilia podczas Mszy św. w uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki Maryi, 1 I), ORpol. 30(2009) nr 2, s. 40-42; toż: *Sobrietà e solidarietà valori evangelici e universali*, IB V, 1, s. 1-6.

49. *Godność osoby i prawa człowieka to kwestia centralna* (Do uczestników sesji plenarnej Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 4 V), ORpol. 30(2009) nr 7-8, s. 54-55; toż: *I diritti umani hanno bisogno di una solida base etica e politica*, IB V, 1, s. 715-718.

50. Encyklika *Caritas in veritate* (29 VI), ORpol. 30(2009) nr 9; toż: *Lettera enciclica "Caritas in Veritate"*, IB V, 1, s. 1105-1246.

51. *Sprawiedliwość społeczna i ewangelizacja* (Do uczestników sesji plenarnej Papieskiej Rady „Cor Unum”, 13 XI), ORpol. 31(2009) nr 2, s. 26-27; toż: *La forza dell'annuncio cristiano per i diritti umani e la giustizia*, IB V, 2, s. 539-541.

2010

52. *Kto chce budować pokój, musi chronić środowisko naturalne i ludzkie życie* (Do korpusu dyplomatycznego, 11 I), ORpol. 31(2010) nr 2, s. 41-44; toż: *La custodia del creato fattore di pace e di giustizia*, IB VI, 1, s. 47-54.

53. *Życie gospodarcze to działalność prowadzona „przez” i „dla” ludzi* (Do uczestników XVI Sesji Plenarnej Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 30 IV), ORpol. 31(2010) nr 7, s. 40-41; toż: *Senza intervento pubblico e criteri morali il mercato non può autoregolarsi*, IB VI, 1, s. 594-596.

54. *Walka z głodem – rozwój oparty na braterstwie* (Przesłanie na Światowy Dzień Wyżywienia, 15 X), ORpol. 31(2010) nr 12, s. 6-7; toż: *Contro la fame un modello di sviluppo fondato sulla fraternità*, IB VI, 2, s. 615-618.

2011

55. *Pozytywny rozwój społeczny powinien przywrócić godność człowiekowi i jego pracy* (Homilia podczas Mszy św. na zakończenie XXV Krajowego Kongresu Eucharystycznego, Ankona 11 IX), ORpol. 32(2011) nr 10-11, s. 31-33.